

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદીત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયલય, અમદાવાદ

વિશેષ દીવાની અરજી ક્રમાંક ૧૪૦૫૮ સન ૨૦૧૩

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે: માનનીય ન્યાયામૂર્તી શ્રી – સી.એલ. સોની

=====

- ૧ શું સ્થાનિક અખબારોના પ્રતિનિધિઓને ચુકાદો જોવા માટે મંજૂરી આપવામાં આવી શકે?૨ રિપોર્ટરને સંદર્ભિત કરવાનું કે નહીં ?૩
શું ન્યામૂર્તીશ્રી ચુકાદાની પાકી નકલ જોવાની ઈચ્છા રાખે છે ?
- ૪ શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણ, ૧૯૫૦ અથવા તેના હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ આદેશની વ્યાખ્યા અંગે કાયદાનો કોઈ મહત્વનો પ્રશ્ન સંકળાયેલો છે?૫ શું તેને દીવાની ન્યાયાધીશને પરિપત્રીત કરવાનું છે?

=====કેડીએ

સી કેમ પ્રા. લિ....અરજદાર(ઓ) વિરુદ્ધ

ઓરિએન્ટલ ઇન્શ્યોરન્સ કંપની લિ....પ્રતિવાદી(ઓ)

=====

ઉપસ્થીતી : શ્રી ચૈતન્ય એસ જોશી, વકીલ અરજદાર(ઓ) ક્રમાંક ૧ માટે શ્રી સુધાકર બી જોશી, વકીલ અરજદાર(ઓ) ક્રમાંક ૧ માટે શ્રી રજની એચ મહેતા, વકીલ પ્રતિવાદી(ઓ) ક્રમાંક ૧ માટે

=====

કોરમ: માનનીય શ્રી ન્યાયાધીશ સી.એલ. સોની

તારીખ : ૧૯/૦૯/૨૦૧૪ મૌખિક ચુકાદો

૧. ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ દાખલ કરાયેલ આ અરજીમાં, અરજદાર-વીમાધારકે પ્રતિવાદી-વીમાકર્તા દ્વારા અરજદારને તેની ફેક્ટરી પરિસરમાં

૨૨.૧૧.૨૦૧૦ના રોજ લાગેલી આગને કારણે થયેલ નુકસાન બાબતના તેના દાવાને નામંજૂર કરવાની કાર્યવાહીનો પડકાર કર્યો છે.

૨. **અરજદારે અરજી ઓપરેટીવો** ઉદ્દેખ કર્યો છે કે અરજદાર વડોદરા ખાતે જી.આઈ.ડી.સી. નંદેસરી સ્થિત કારખાનાના પરિસરમાંથી અત્તર ઉદ્યોગ માટે સુગંધ રસાયણોના ઉત્પાદન અને નિકાસના વ્યવસાય સાથે સંકળાયેલ છે. પ્રતિવાદીએ રૂપિયા ૩૫,૨૦,૦૦,૦૦૦/- ની કુલ વીમા રકમ માટે ૨૩.૧૧.૨૦૦૮ થી ૨૨.૧૧.૨૦૧૦ વચ્ચેની અવધિ માટે માનક અગ્નિ અને વિશેષ જોખમ વીમા પોલિસી જારી કરી હતી, જેમાં કારખાનાના પરિસરની અંદર ઇમારત, પ્લાન્ટ, ચંત્રસામગ્રી, ઉપકરણો, એફ.એફ.એફ. જથ્થો વગેરે સંબંધિત જોખમ આવરી લેવામાં આવ્યો હતો. ૨૨.૧૧.૨૦૧૦ ના રોજ વહેલી સવારે અંદાજે ૪:૩૦ વાગ્યે અરજદારના કારખાનાના પરિસરમાં આગ અને વિસ્ફોટની ઘટના **બની** હતી, જેના કારણે ઇમારત, પ્લાન્ટ, ચંત્રસામગ્રી તથા જથ્થાને રૂપિયા ૧૮ કરોડ જેટલું નુકસાન થયું હતું. વિસ્ફોટ એટલો ગંભીર હતો કે તેમાં માનવીય જાનહાનિ થઈ હતી અને ૭ વ્યક્તિઓને ઇજા પહોંચી હતી. આવી ઘટનાની જાણ તે જ દિવસે તાત્કાલિક પ્રતિવાદી સહિત વિવિધ સત્તાવાળાઓને કરવામાં આવી હતી. વિસ્ફોટની ઘટનાના સંબંધમાં પોલીસ કર્મચારી દ્વારા પોલીસ ફરિયાદ પણ નોંધવામાં આવી હતી. પ્રતિવાદીએ પોતાનો સર્વેયર એમ/એસ. રોકેશ નારુલા એન્ડ કંપનીની નિમણૂક કરી હતી, જેના સમક્ષ અરજદારે તમામ માહિતી પૂરી પાડી હતી અને રૂપિયા ૧૭,૧૭,૪૩,૧૧૩/- નો અંતિમ દાવો રજૂ કર્યો હતો. સર્વેયરે તા.

૨૮.૦૪.૨૦૧૧ નો આંતરિમ અહેવાલ રજૂ કર્યો હતો અને અરજદારને રૂપિયા ૫ કરોડની ચૂકવણી કરવાની ભલામણ કરી હતી. ત્યારબાદ સર્વેચરે તા. ૨૭.૧૨.૨૦૧૨ નો અંતિમ અહેવાલ રજૂ કરીને રૂપિયા ૮,૧૦,૮૨,૧૬૦/- ની ચોખ્ખી નુકસાનીનું મૂલ્યાંકન કર્યું હતું.

૩. અરજદારે આ રજૂઆત કરી છે કે રૂા. ૧૯,૯૧,૮૦૦/ નો સર્વેચર દ્વારા વિચાર કરવામાં આવ્યો નહોતો, જો કે અરજદારે પોતાના દ્વારા થયેલ ખર્ચ દર્શાવતું પૂરતું સામગ્રી પૂરી પાડી હતી અને તેથી અરજદારોએ એવો દાવો કર્યો છે કે તેઓ અગ્નિ પોલિસી હેઠળ પ્રતિવાદી પાસેથી કુલ રૂા. ૮,૩૦,૭૩,૯૧૬/ મેળવવા હકદાર છે. અરજદારે ઉપરોક્ત રકમ ચૂકવવા માટે પ્રતિવાદીને વારંવાર વિનંતી કરી હતી, પરંતુ આવી રકમ ચૂકવવાના બદલે પ્રતિવાદીએ તા. ૩૧.૧૨.૨૦૧૨ ના વિવાદિત નિર્ણય દ્વારા એ આધાર પર અરજદારનો દાવો નામંજૂર કર્યો છે કે અરજદાર ફેક્ટરીઝના ઇન્સ્પેક્ટોરેટનો અહેવાલ રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે.

૪. પ્રત્યુત્તરરૂપ સોગંદનામું દાખલ કરી આ અરજીનો વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે અને એવો દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે આ અરજીનો હેતુ ખાનગી કરારનું અમલીકરણ કરાવવાનો છે અને તે નાણાકીય દાવાના સ્વરૂપની છે, તેથી ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની આ અરજી ચલાવી શકાય તેવી નથી. ગુણદોષના આધારે પણ આ અરજીનો વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે.

૫. પ્રત્યુત્તરરૂપે વધુ પરાવાર શપથપત્રમાં એવો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે અરજદાર અરોમા ઉત્પાદનો/રસાયણોના વ્યવસાયમાં સંકળાયેલ હોવાથી,

અરજદારે દઢ અને વિશ્વસનીય પુરાવાથી દર્શાવવું જરૂરી છે કે જૂની અને જર્જરિત ચંત્રસામગ્રીનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો ન હતો અને જે ચંત્રસામગ્રીનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો તે યોગ્ય સ્થિતિમાં જાળવવામાં આવી હતી. વધુમાં એવો પણ ઉદ્દેશ કરવામાં આવ્યો છે કે અરજદારે એ પણ સાબિત કરવાનું છે કે વેક્યૂમ પંપ દ્વારા આસવન માટે કુશળ કામદારોનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો અને રસાયણોનો કોઈ વધારાનો અતિરિક્ત જથ્થો સંગ્રહિત કરવામાં આવ્યો ન હતો તથા તેમના સિલિન્ડરો કારખાનામાં જોખમી અને સંકટજનક સ્થિતિ પેદા કરતા ન હતા અને એવો કોઈ બેદરકારીભર્યો અથવા સ્વૈચ્છિક કૃત્ય કરવામાં આવ્યું ન હતું જેના કારણે વિસ્ફોટ થયો અને પરિણામે આગ લાગી. એવો ઉદ્દેશ કરવામાં આવ્યો છે કે આવા તથ્યો માત્ર સમર્થ નાગરિક અદાલત સમક્ષ પુરાવા રજૂ કરીને જ સ્થાપિત કરી શકાય અને તે હેતુસર કરવામાં આવેલી અરજ સંપૂર્ણપણે અસ્થિર છે. એવો પણ ઉદ્દેશ કરવામાં આવ્યો છે કે અરજદાર પાસે મુલાકાત નોંધપોથી અને અન્ય દસ્તાવેજો હોવા છતાં, અરજદારે ખોટી રીતે જણાવ્યું હતું કે તે આગમાં બળી ગયા હતા. વધુમાં એવો ઉદ્દેશ કરવામાં આવ્યો છે કે સર્વેચર દ્વારા કરવામાં આવેલ મૂલ્યાંકન અંતિમ નથી અને અરજદારે પુરાવા રજૂ કરીને પોતાના અંતિમ દાવાને સાબિત કરવો રહેશે.

૬. મેં પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા છે. અરજદાર તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી સી.એસ. જોશીએ રજૂઆત કરી હતી કે અરજદારની ફેક્ટરી પરિસરની મિલ્કતોને આગથી થતી નુકસાનની જોખમ-રકમ, અરજદારની ફેક્ટરી પરિસરમાં તા. ૨૨.૧૧.૨૦૧૦ના રોજ વિસ્ફોટની ઘટના **બની** ત્યારે, માનક અગ્નિ અને વિશેષ

જોખમ વીમા પોલિસી હેઠળ આવરી લેવાઈ હતી તે બાબતે કોઈ વિવાદ નથી. શ્રી જોશીએ રજૂઆત કરી હતી કે પ્રતિવાદી દ્વારા નિયુક્ત સર્વેયરે એવું નિષ્કર્ષ કાઢ્યું હતું કે તા. ૨૨.૧૧.૨૦૧૦ના રોજ લાગેલી આગના કારણે અરજદારને નુકસાન થયું હતું અને તે મુજબ તેણે અરજદારને થયેલ નુકસાનનું મૂલ્યાંકન કર્યું હતું. શ્રી જોશીએ રજૂઆત કરી હતી કે આગ લાગવાની ઘટના શ્રી જોશી અથવા અરજદારની કોઈ બેદરકારી કે સ્વૈચ્છિક કૃત્યના કારણે બની નહોતી, તે સાબિત કરવાની ફરજ અરજદાર પર નથી.

વધુમાં, તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે પ્રતિવાદીએ પુરાવાના ભારના ઉલટા સિદ્ધાંતને અપનાવીને અરજદારનો દાવો નામંજૂર કર્યો છે, કારણ કે તેણે પોતાની સંતોષ માટે અરજદારને ફેક્ટરી નિરીક્ષકનો નિરીક્ષણ અહેવાલ રજૂ કરવા જણાવ્યું હતું જેથી તે નિશ્ચિત કરી શકે કે ફેક્ટરી પરિસરમાં આવેલા પ્લાન્ટ, યંત્રો વગેરેનું યોગ્ય જતન કરવામાં આવતું હતું કે નહીં. શ્રી જોશીએ રજૂઆત કરી હતી કે આવા આધાર પર અરજદારને થયેલ નુકસાન અંગેની વીમા રકમ માટેનો અરજદારનો માન્ય દાવો નામંજૂર કરી શકાય નહીં. શ્રી જોશીએ રજૂઆત કરી હતી કે જ્યાં સુધી પ્રતિવાદી ઠોસ સામગ્રીના આધારે એ સ્થાપિત ન કરે કે ફેક્ટરી પરિસરમાં આગ લાગવી અરજદારનું સ્વૈચ્છિક કૃત્ય હતું, ત્યાં સુધી વીમા પોલિસી હેઠળની વીમા રકમ અંગેનો અરજદારનો વાજબી દાવો નકારી શકાય નહીં. વિદ્વાન વકીલ શ્રી જોશીએ એ.બી.એલ. ઇન્ટરનેશનલ લિ. અને અન્ય વિ. એક્સપોર્ટ ક્રેડિટ ગેરંટી કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયા લિ. અને અન્ય, અહેવાલિત ૨૦૦૪ (૩) એસ.સી.સી. ૫૫૩ ના કેસમાં આપવામાં આવેલા ચુકાદાઓ પર આધાર મૂક્યો છે. તેથી શ્રી જોશીએ અરજી

મંજૂર કરવાની વિનંતી કરી હતી.

૭. ઉપરોક્ત દલીલોની સામે, પ્રતિવાદી તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી આર.એચ. મહેતાએ રજૂઆત કરી કે અરજદારે પોતાના કારખાનાના પરિસરમાં લાગેલી આગના કારણે નુકસાન થયું હોવાનું દાવો કર્યો હોવાથી, આવી આગ તેની બેદરકારી કે તેના સ્વૈચ્છિક કૃત્યના કારણે લાગી ન હતી તે બાબત દઢ અને વિશ્વસનીય પુરાવાથી સાબિત કરવાનો ભાર અરજદાર પર છે. શ્રી મહેતાએ રજૂઆત કરી કે આવી હકીકતો માત્ર સક્ષમ દીવાની અદાલત સમક્ષ પુરાવા રજૂ કરીને જ સાબિત કરી શકાય અને ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ આ અદાલતના અસાધારણ અધિકારક્ષેત્રનો આશ્રય લેવું અરજદાર માટે ખુદ્દું નથી.

૮. શ્રી.મહેતાએ રજૂઆત કરી કે અરજદારનો દાવો પક્ષકારો વચ્ચેના ખાનગી કરારમાંથી ઉદ્ભવે છે અને કારણ કે એવો દાવો આવા કરાર હેઠળ સ્થાપિત કરવો આવશ્યક છે, તેથી અરજદાર માટેનો ઉપાય યોગ્ય વૈકલ્પિક મંચ સમક્ષ, જેમાં દીવાની અદાલતનો પણ સમાવેશ થાય છે, ઉપલબ્ધ છે અને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની અસાધારણ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને આ અદાલતને પક્ષકારો વચ્ચેના તથ્યાત્મક વિવાદોનો નિર્ણય કરવા માટે આમંત્રિત કરી શકાય નહીં. શ્રી.મહેતાએ રજૂઆત કરી કે અરજદારને સમયાંતરે નિરીક્ષકનો અહેવાલ રજૂ કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું, જેણે અગ્નિ વીમા પોલિસીથી આવરી લેવાયેલા સમયગાળા દરમિયાન અનેક મુલાકાતો લીધી હતી, તેમ છતાં અરજદારે ફેક્ટરી નિરીક્ષકની મુલાકાતો દર્શાવતી મુલાકાત પુસ્તિકા કે ફેક્ટરી નિરીક્ષક દ્વારા કરાયેલ

નિરીક્ષણ દર્શાવતો અન્ય કોઈ દસ્તાવેજ રજૂ કરવાનું ટાલ્યું. શ્રી.મહેતાએ રજૂઆત કરી કે પછીથી અરજદારે પોતે જ ફેક્ટરી નિરીક્ષણના અહેવાલની ફોટોકોપી રજૂ કરી, જે દર્શાવે છે કે અરજદારે મુલાકાત પુસ્તિકા જાણપૂર્વક પોતાની પાસે જ રાખી હતી અને ખોટા બહાને એવું જણાવ્યું હતું કે ફેક્ટરી પરિસરમાં આગ લાગ્યે મુલાકાત પુસ્તિકા તથા અન્ય દસ્તાવેજો બળી ગયા હતા. શ્રી.મહેતાએ રજૂઆત કરી કે વિશ્વસનીય અને દઢ પુરાવાથી એ સાબિત કરવાની જવાબદારી વીમાધારકની છે કે તેને લાગેલી આગથી થયેલ નુકસાન તેના પોતાના બેદરકારપણાને કારણે કે તેના સ્વૈચ્છિક કૃત્યને કારણે થયેલું ન હતું. શ્રી.મહેતાએ રજૂઆત કરી કે આપું માત્ર સક્ષમ મંચ સમક્ષ જ સાબિત થઈ શકે જ્યાં આવા મુદ્દાઓ અંગેના વિવાદોનો પક્ષકારો દ્વારા રજૂ કરાનારા પુરાવાના આધારે નિરાકરણ થઈ શકે. શ્રી.મહેતાએ રજૂઆત કરી કે આ એવો કેસ છે જેમાં અરજદારે પોતાની ફેક્ટરી પરિસરની ફેક્ટરી નિરીક્ષક દ્વારા થયેલી મુલાકાત અંગેની મહત્વપૂર્ણ માહિતી જાણપૂર્વક દબાવી રાખી છે, માત્ર એ આશયથી કે ફેક્ટરી પરિસર યોગ્ય સ્થિતિમાં જાળવવામાં આવ્યું ન હતું તે અંગેના સાચા તથ્યો પ્રતિવાદીના ધ્યાન પર ન આવે. શ્રી.મહેતાએ રજૂઆત કરી કે સર્વેચર અરજદારને અગ્નિ વીમા પોલિસી હેઠળના કાયદેસર હક્ક અંગે કંઈ કહેવા સત્તાધિકૃત ન હોવા છતાં, તેણે પોતાના અહેવાલમાં એવો મત વ્યક્ત કર્યો છે કે અરજદાર પોતાની ફેક્ટરી પરિસરમાં થયેલા નુકસાન માટે અગ્નિ વીમા પોલિસી હેઠળ દાવો કરવા હકદાર બન્યો છે. શ્રી.મહેતાએ રજૂઆત કરી કે સર્વેચરે કરેલ મૂલવણી સ્વીકારવી કે નહીં તે પ્રતિવાદીએ નક્કી કરવાનું છે અને તેથી અગ્નિ વીમા પોલિસી હેઠળ નુકસાન માટે દાવો કરવાની અરજદારની પાત્રતા બાબતે સર્વેચરનો અહેવાલ અંતિમ પુરાવો

ગણાઈ શકે નહીં. શ્રી.મહેતાએ રજૂઆત કરી કે અરજદારનો દાવો નામંજૂર કરવા બાબતે પ્રતિવાદીએ આપેલું કારણ માન્ય અને સંબંધિત છે અને અરજદારના દાવા અંગે નિર્ણય લેવા માટે પ્રસ્તુત છે, અને તેથી એવું કહી શકાય નહીં કે અરજદારનો દાવો નામંજૂર કરવાની પ્રતિવાદીની કાર્યવાહી કોઈ માન્ય કારણથી સમર્થિત નથી. શ્રી.મહેતાએ રજૂઆત કરી કે અરજદાર તરફથી હાજર વિદ્વાન વકીલે એ.બી.એલ. ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં જે નિર્ણયનો આધાર લીધો છે, તે વર્તમાન કેસના તથ્યો પર લાગુ પડતો નથી. શ્રી.મહેતાએ સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. એન્ડ અર્દર્સ વિ. બ્રિજ એન્ડ રૂફ કંપની (ઇન્ડિયા) લિ., જેનો અહેવાલ (૧૯૯૬) ૬ એસ.સી.સી. ૨૨ માં નોંધાયેલ છે, તે કેસમાં આપેલા ચુકાદા પર આધાર મૂક્યો છે. તેથી શ્રી.મહેતાએ અરજી ફગાવી દેવા વિનંતી કરી.

૯. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા બાદ અને કાગળપત્રોના અવલોકન કરતાં, એવું જણાય છે કે આગથી નુકસાન થવાના જોખમને આવરી લેતી માનક અગ્નિ અને વિશેષ જોખમ પોલિસી હેઠળ અરજીકર્તાને ૨૩.૧૧.૨૦૦૯ થી ૨૨.૧૧.૨૦૧૦ દરમિયાન વીમા આવરણ આપવામાં આવ્યું હતું. આ અવધિ દરમિયાન, ૨૨.૧૧.૨૦૧૦ ના રોજ વિસ્ફોટ થયો હતો, જેના પરિણામે અરજીકર્તાના કારખાનાના પરિસરમાં આગ લાગી હતી. પ્રતિવાદી દ્વારા નિયુક્ત સર્વેયરે પ્રારંભમાં અંતરિમ મૂલવણી અહેવાલ રજૂ કર્યો હતો અને ત્યારબાદ અંતિમ અહેવાલ રજૂ કર્યો હતો. તેમ છતાં, પ્રતિવાદીએ અરજીકર્તાનો દાવો આ આધારે નામંજૂર કર્યો છે કે પ્રતિવાદી દ્વારા વારંવાર કરવામાં આવેલી માંગણીઓ હોવા છતાં અરજીકર્તા કારખાના નિરીક્ષણાલયનો અહેવાલ રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હતો.

૧૦. પ્રતિવાદી તરફથી શ્રી મહેતાએ ઉઠાવેલ પ્રથમ આક્ષેપ એ છે કે અરજદાર દ્વારા આ અદાલતની અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની રિટ અધિકારક્ષેત્રનો આશ્રય લેવો યોગ્ય નથી, કારણ કે અરજમાં અરજદારે કયો દાવો પક્ષકારો વચ્ચેના કરાર પરથી ઊભો થાય છે અને આવા દાવાનો નિર્ણય કરવા માટે વિવાદાસ્પદ હકીકતી પ્રશ્નોની તપાસ કરવી આવશ્યક બનશે, જેના માટે અરજદારને યોગ્ય ઉપાય તરીકે ગ્રાહક મંચ અથવા દીવાની અદાલત અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય મંચનો આશ્રય લેવો જોઈએ.

૧૧. તેમ છતાં, શ્રી મહેતા એ આ બાબતનો વિવાદ કરી શક્યા નહોતાં કે પ્રતિવાદી ભારતના સંવિધાનની કલમ ૧૨ના અર્થમાં રાજ્ય છે. તેથી, રાજ્ય સત્તાધિકારી સાથેના કરારમાંથી ઉત્પન્ન થતા દાવા સંબંધે, જો નિર્ણય મનસ્વી હોવાનું અથવા ચુકિતસંગતતાની કસોટી પૂર્ણ કરતો ન હોવાનું અને ભારતના સંવિધાનની કલમ ૧૪થી પ્રભાવિત હોવાનું જાણવા મળે, અને કોઈ તથ્યાત્મક વિવાદોનો નિર્ણય કરવાનો બાકી ન હોય, તો કલમ ૨૨૬ હેઠળની અરજી વિચારણા માટે સ્વીકારી શકાય.

૧૨. બ્રિજ એન્ડ રૂફ કંપની (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પરા ક્રમાંક ૧૬, ૧૭ અને ૨૧ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું અને અવલોકન કર્યું છે:

“૧૬. પ્રથમ તો, પક્ષકારો વચ્ચેનો કરાર ખાનગી કાયદાના ક્ષેત્રનો કરાર છે. તે કરાર અધિનિયમની જોગવાઈઓ દ્વારા શાસિત થાય છે અથવા શક્ય હોય

તો, માલવેચાણ અધિનિયમની કેટલીક જોગવાઈઓ દ્વારા પણ. આવા કરારની શરતો અને નિયમોની અર્થઘટનાને લગતા કોઈપણ વિવાદને રિટ અરજીમાં ઉઠાવી શકાય નહીં, અને ઉઠાવવામાં આવી શક્યો હોત તેમ પણ નથી. તે બાબત, પરિસ્થિતિ મુજબ, કરારમાં જોગવાયેલ મધ્યસ્થતા માટે અથવા નાગરિક અદાલત માટે છે. કરાર હેઠળ પ્રતિવાદીને અપીલકર્તા – સરકાર પાસેથી કોઈ રકમ બાકી છે કે નહીં અને જો હોય તો કેટલી, તેમજ સરકાર દ્વારા કોઈ રકમ રોકી રાખવી અથવા ચુકવણીનો ઇનકાર કરવો યોગ્ય છે કે નહીં, તે તમામ બાબતો એવી છે કે જેને રિટ અરજીમાં ન તો ઉઠાવી શકાય અને ન તો તેનું નિરાકરણ આપી શકાય. રિટ અરજીમાં કરાયેલ પ્રાર્થના, અર્થાત્, સરકારને રિટ અરજદારના બિલ(એસ) માંથી નિશ્ચિત રકમ કપાત કરવાથી રોકવાની, એવી પ્રાર્થના નહોતી કે જે વડી અદાલત દ્વારા અનુરુદ્ધ ૨૨૬ હેઠળ મંજૂર કરી શકાય. હકીકતમાં, વડી અદાલતે ઉક્ત પ્રાર્થના મંજૂર કરી નથી.

૧૭. બીજું, કરારની કલમ ૭૦ ના ઉપખંડ (જ) ના અર્થક્ષેત્રમાં કાયદામાં થયેલા ફેરફારને કારણે કાયદેસરની જવાબદારીમાં કોઈ ઘટાડો થયો છે કે નહીં, તે પ્રશ્ન પણ રિટ અરજીમાં ઉઠાવવાનો વિષય નથી. તે પણ ફરીથી કરારની કોઈ શરતના અર્થઘટન સાથે સંબંધિત બાબત છે અને પરિસ્થિતિ મુજબ, નાગરિક અદાલતમાં મધ્યસ્થ સમક્ષ તેનો વિવાદ ઉપસ્થિત કરવો જોઈએ. સરકાર દ્વારા કોઈ રકમ ગેરરીતે અટકાવવામાં આવી હોય, તો કાયદા મુજબ પરિસ્થિતિ અનુસાર પ્રતિવાદી માટેનો ઉપાય કરારમાં જોગવાઈ મુજબ વિવાદ ઉઠાવવાનો અથવા નાગરિક અદાલતનો આશરો લેવાનો છે. એ જ રીતે, જો સરકાર એવું કહે કે પ્રતિવાદીને કોઈ વધારાની ચુકવણી કરવામાં આવી છે, તો તેના માટેનો ઉપાય પણ એ જ છે.

૨૧. રિટ અરજીએ વિચારણા માટે સ્વીકારવી નહીં તે માટે હજી એક અન્ય મહત્વપૂર્ણ કારણ છે. પ્રશ્નમાં રહેલા કરારમાં વિવાદોના નિવારણ માટે મધ્યસ્થતા સમક્ષ સંદર્ભ દ્વારા પતાવટ કરવાની જોગવાઈ કરતી કલમ સામેલ

છે [કરારની કલમ ૬૭]. મધ્યસ્થો તથ્યના પ્રશ્નો તેમજ કાનૂનના પ્રશ્નો બન્નેનો નિર્ણય કરી શકે છે. જ્યારે કરાર પોતે જ કરારમાંથી ઉદ્ભવતા વિવાદોના નિવારણની એક પદ્ધતિ પ્રદાન કરે છે, ત્યારે પક્ષકારોએ તે ઉપાયનું અનુસરણ કરીને તેને અપનાવવો નહીં અને તેના બદલે અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ વડી અદાલતના અસાધારણ અધિકારક્ષેત્રને આહ્વાન કરવું જોઈએ તે માટે કોઈ કારણ નથી. અસરકારક વૈકલ્પિક ઉપાયનું અસ્તિત્વ – આ કિસ્સામાં, કરારમાં જ પ્રદાન કરાયેલ – અદાલત માટે અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ પોતાનું અસાધારણ અધિકારક્ષેત્ર વાપરવા ઈનકાર કરવાનો સારો આધાર છે. ઉક્ત અનુચ્છેદનો હેતુ કાનૂનમાં ઉપલબ્ધ વર્તમાન ઉપાયોનું સ્થાન લેવા માટે નહોતો, પરંતુ નિશ્ચિત રીતે સ્વીકારેલી કેટલીક પરિસ્થિતિઓમાં તેમને માત્ર પૂરક બનવાનો હતો. ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ, મેન્ડેમસની રિટ જારી કરવાની પ્રાર્થના આ કેસમાં સંપૂર્ણપણે ભ્રમિત અને ગેરસમજ પર આધારિત હતી, કારણ કે પ્રતિવાદી પોતાના કોઈ કાયદેસર હક્કનો અમલ કરાવવા માંગતો ન હતો અને ન તો તે અપીલકર્તાઓ ઉપર આરૂઢ કોઈ કાયદેસર ફરજનો અમલ કરાવવા માંગતો હતો. ખરેખર, ઉપરોક્ત કારણોસર અનુચ્છેદ ૨૨૬નો આશ્રય લેવો – ભલે તે મેન્ડેમસ અથવા અન્ય કોઈ રિટ, આદેશ અથવા નિર્દેશ જારી કરવા માટે હોય – ભ્રમિત અને ગેરસમજપૂર્ણ હતો. ”

૧૩. એ.બી.એલ. ઇન્ટરનેશનલ લિ. અને અન્યના કેસમાં (ઉપરોક્ત), માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પરિચ્છેદ ક્રમાંક ૮, ૧૦, ૨૮ અને ૫૩ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું અને અવલોકન કર્યું છે:

“૮. આ અપીલમાં રજૂ કરાયેલા દલીલોમાંથી તથા નીચલી બે અદાલતો દ્વારા વ્યક્ત કરાયેલા પરસ્પર ભિન્ન અભિપ્રાયોમાંથી જે સ્પષ્ટ થાય છે તે મુજબ, અમારા વિચારાધીન આવતાં પ્રશ્નોમાંનો એક પ્રશ્ન એ છે કે ભારતના

બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ રાજ્ય અથવા તેની સાધનસંસ્થા સામેના કરારજન્ય બાંહેધરીના અમલ માટે વ્યથિત પક્ષકાર દ્વારા રિટ અરજી જાળવી શકાય તેવી છે કે નહીં. ૧૦. વર્તમાન કેસમાં આ અદાલતે ઉપરોક્ત કરેલ અવલોકનો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે, ભલે તે કેસની હકીકતોના આધારે રિટ જારી કરવામાં આવી નહોતી, તેમ છતાં આ અદાલતે એવો નિષ્કર્ષ આપ્યો હતો કે નિર્ધારિત હકીકતોના સમૂહમાં જો રાજ્ય મનસ્વી રીતે વર્તે, તો કરારના મામલામાં પણ પીડિત પક્ષ સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ રિટ દ્વારા અદાલતનો અભિગમ કરી શકે છે અને તે કેસની હકીકતોને આધારે અદાલત ઉપચાર મંજૂર કરવાની સત્તા ધરાવે છે. કે.એન. ગુરુસ્વામી વિ. મૈસૂર રાજ્ય અને અન્યનો આ ચુકાદો અનુસરે તે પછી આ અદાલતે ધ ડી.એફ.ઓ., સાઉથ ખેરી અને અન્ય વિ. રામ સનેહી સિંહ [૧૯૭૧ (૩) એસ.સી.સી.

૮૬૪] જેમાં આ અદાલતે આ મુજબ ઠરાવ્યું હતું: "

તે આદેશ દ્વારા તેણે પ્રતિવાદીને એક મૂલ્યવાન અધિકારથી વંચિત કર્યો છે. અમે એવું ઠરાવી શકતા નથી કે માત્ર એટલા માટે કે પ્રતિવાદી જે અધિકારનો દાવો કરે છે તેનો સ્ત્રોત શરૂઆતમાં એક કરારમાં હતો, જાહેર સત્તાધિકારી તરફથી થયેલી કોઈપણ મનસ્વી અને ગેરકાયદેસર કાર્યવાહી સામે રાહત મેળવવા માટે તેને રિટ સ્વરૂપે અરજીએ બદલે દાવો જ કરવો પડે. કે.એન. ગુરુસ્વામીના કેસમાં (ઉપરોક્ત) આ અદાલતના ચુકાદાને ધ્યાનમાં લેતા, કોઈ શંકા રહી શકતી નથી કે અરજી પોષણક્ષમ હતી, ભલે રાહતનો અધિકાર કરારભંગના આક્ષેપમાંથી ઉદ્ભવ્યો હોય, જ્યાં પડકારવામાં આવેલી કાર્યવાહી કાનૂની સત્તાથી સજ્જ જાહેર સત્તાધિકારીની હતી. "

૨૮. તેમ છતાં, ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ રિટ અરજાની જાળવણીક્ષમતા અંગેની આપત્તિ પર વિચાર કરતી વખતે, અદાલતે આ હકીકત ધ્યાનમાં રાખવી જોઈએ કે સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ વિશેષાધિકાર રિટો જારી કરવાની સત્તા સ્વભાવથી સંપૂર્ણ છે અને સંવિધાનની અન્ય કોઈ જોગવાઈઓ દ્વારા મર્યાદિત નથી. વડી અદાલત,

કેસના તથ્યોને ધ્યાનમાં રાખીને, રિટ અરજી સ્વીકારવાની કે સ્વીકાર ન કરવાની વિવેકસત્તા ધરાવે છે. આ સત્તાના ઉપયોગમાં અદાલતે પોતાની ઉપર કેટલીક મર્યાદાઓ લાદી છે [જોવો: વ્હર્લપૂલ કોર્પોરેશન વિ. રજિસ્ટ્રાર ઓફ ટ્રેડ માર્ક્સ, મુંબઈ અને અન્ય [૧૯૯૮ (૮) એસ.સી.સી. ૧]. અને વિશેષાધિકાર રિટ જારી કરવાની વડી અદાલતની આ સંપૂર્ણ સત્તાનો ઉપયોગ સામાન્ય રીતે અદાલત દ્વારા ઉપલબ્ધ અન્ય ઉપાયોને અવગણીને કરવામાં આવશે નહીં, સિવાય કે રાજ્ય અથવા તેની સંસ્થા દ્વારા કરાયેલું આવું કાર્ય મનસ્વી અને અયોગ્ય હોય જેથી અનુરૂપ ૧૪ના સંવિધાનિક આદેશનો ભંગ થતો હોય, અથવા અન્ય માન્ય અને કાયદેસર કારણોસર, જેના માટે અદાલતને ઉક્ત અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવો જરૂરી લાગે.

૫૩. ઉપરોક્તમાંથી સ્પષ્ટ થાય છે કે જ્યારે રાજ્યનું કોઈ સાધન જાહેર હિત અને લોકકલ્યાણના વિરોધમાં, અન્યાયી રીતે, અયોગ્ય રીતે અને અતર્કસંગત રીતે, પોતાની કરારાત્મક, બંધારણીય અથવા કાયદેસરની ફરજોમાં વર્તે છે, ત્યારે તે વાસ્તવમાં બંધારણની કલમ ૧૪ માં રહેલી બંધારણીય બાંહેધરીના વિરોધમાં વર્તે છે. તેથી જો આપણે કલમ ૧૪ ની લાગુ પડતાના ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતને આ કેસના તથ્યો પર લાગુ કરીએ, તો અમને જણાય છે કે પ્રથમ પ્રતિવાદી રાજ્યનું સાધન અને એકાધિકારી સંસ્થા હોવાને કારણે અપીલકર્તાઓને પોતાના નિકાસ જોખમનું આવરણ મેળવવા માટે બાંહેધરીપૂર્વક તેની પાસે જવું પડ્યું હતું. અપીલકર્તાઓના જોખમને આવરી લેતી વીમા પોલિસી પ્રથમ પ્રતિવાદીએ જરૂરી બધી માહિતી મેળવી લીધા પછી અને રૂપિયા ૧૬ લાખથી વધુની પ્રીમિયમરૂપે વિશાળ રકમ પ્રાપ્ત કર્યા પછી જારી કરી હતી. તથ્યોના આધારે અમે એવો નિષ્કર્ષ કાઢ્યુલ્યો છે કે પોલિસીની શરતો પ્રથમ પ્રતિવાદી દ્વારા આવરી લેવાયેલા જોખમ બાબતે કોઈ દ્વિઅર્થિતાને અવકાશ આપતી નથી. અમે આ વિચારપૂર્વકના મતના પણ છીએ કે પોલિસી હેઠળ પ્રથમ પ્રતિવાદીની જવાબદારી ત્યારે ઉદ્ભવી હતી

જ્યારે નિકાસકર્તા દ્વારા ચુકમાં નિષ્ફળતા ઘટી હતી અને ત્યારબાદ કઝાકિસ્તાન સરકાર પોતાની બાંહેધરી પૂર્ણ કરવામાં નિષ્ફળ ગઈ હતી. એવો કોઈ આક્ષેપ નથી કે પ્રશ્નાધીન કરારો છેતરપિંડીથી અથવા ખોટી રજૂઆતથી મેળવવામાં આવ્યા હતા. આવી તથ્યપરિસ્થિતિમાં, અમારો મત છે કે આ કેસના તથ્યો વડી અદાલત અથવા આ અદાલતને અરજદાર દ્વારા માંગવામાં આવેલ રાહત આપવાથી રોકતા નથી અને રોકવા પણ જોઈએ નહીં.”

૧૪. ઉપરોક્ત સ્થિતિ થયેલ કાયદાકીય સિદ્ધાંતોના પ્રકાશમાં, રાજ્ય સત્તાધિકારી સાથેના કરારમાંથી ઉદ્ભવતા દાવા સંબંધિત નિર્ણય, જો એવો નિર્ણય મનસ્વી અથવા અયોગ્ય હોવાનું કહીને પડકારવામાં આવે, તો ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની રિટ અધિકારિતાને આધીન હોઈ શકે છે.

૧૫. જ્યારે વીમાધારકને થયેલ નુકસાન અંગેનો દાવો આગને કારણે થયેલા નુકસાનનો હોય અને આગને કારણે નુકસાન થવાનો જોખમ અગ્નિ વીમા પોલિસી હેઠળ આવરી લેવામાં આવેલ હોય, ત્યારે સામાન્ય રીતે એવો દાવો વીમાધારકને ઉપલબ્ધ રહે છે, શરતે કે વીમા કંપની દ્વારા નિયુક્ત સર્વેયરે કરેલ મૂલ્યાંકન સ્વીકારવામાં આવેલ હોય.

૧૬. વીમાનો કરાર પરમ સદ્ભાવનાનો કરાર છે. તેથી વીમાધારક પર તમામ મહત્વપૂર્ણ હકીકતો જાહેર કરવાની ફરજ રહે છે. અગ્નિ વીમાના કરારમાં, વીમાકૃત મિલકતોને થયેલા નુકસાન અંગેનો દાવો વ્યક્તિગત સ્વરૂપનો હોય છે. આવી પોલિસી હેઠળ થયેલા નુકસાનનો દાવો, જ્યારે વીમાધારક વિરુદ્ધ છેતરપિંડીનો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હોય અને તે સાબિત થયો હોય, ત્યારે નામંજૂર કરી શકાય છે. જો પોલિસી હેઠળ અગ્નિનો જોખમ આવરી લેવાયો હોય, તો અગ્નિના કારણે

થયેલા નુકસાનના દાવાને સ્વીકારવા માટે આગ લાગવાનું કારણ અગત્યનું નથી. એવો દાવો માત્ર આ અનુમાનના આધારે પણ નામંજૂર કરી શકાય નહીં કે વીમાધારકે વીમાકૃત મિલકતોની યોગ્ય કાળજી રાખવામાં બેદરકારી દાખવી હતી. આગ લાગવા માટે તે બેદરકાર ન હતો અથવા જેના કારણે આગ લાગી તે તેનું સ્વૈચ્છિક કૃત્ય ન હતું, તેનો ભાર વીમાધારક પર મૂકી શકાતો નથી. જો આગના કારણે થયેલા નુકસાનનો દાવો કંપની દ્વારા નકારી કાઢવાનો હોય, તો વીમાધારકે છેતરપિંડી કરી હતી અથવા પોતાને નુકસાન થાય તે માટે વીમાધારક તરફથી કોઈ જ્ઞાતપૂર્વકનું કૃત્ય કરવામાં આવ્યું હતું, તે સાબિત કરવાનો ભાર કંપની પર છે.

૧૭. અનુબંધક: એ ખાતે તા. ૩૧.૧૨.૨૦૧૨ના વિવાદિત નિર્ણય દ્વારા, અરજીકર્તાને તેની ફેક્ટરીના પરિસરમાં લાગેલી આગના કારણે થયેલા નુકસાન અંગેનો દાવો, વીમાધારકે ફેક્ટરી નિરીક્ષક કચેરી દ્વારા જારી કરવામાં આવેલ અહેવાલ રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે તે કારણસર નામંજૂર કરવામાં આવ્યો છે. વિવાદિત નિર્ણયમાં જણાવ્યા મુજબ, વીમાધારક વિરુદ્ધ એફ.આઈ.આર.માં પોલીસ સત્તાધિકારીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલી ગંભીર પ્રતિકૂળ ટિપ્પણીઓના અનુસંધાનમાં અરજીકર્તા પાસેથી એવો અહેવાલ માંગવામાં આવ્યો હતો.

૧૮. આક્ષેપિત નિર્ણયના સમર્થનમાં, પ્રતિવાદી તરફથી દાખલ કરાયેલા જવાબી સોગંદનામામાં લેવાયેલ અભિગમ એવો છે કે જૂની અને કાલબાહ્ય મશીનરીનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો ન હતો અને વપરાયેલ મશીનરીનું યોગ્ય જાળવણી કરવામાં આવ્યું હતું તથા તેનો ઉપયોગ કુશળ કામદારો દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો, તે બાબત દૃઢ અને વિશ્વસનીય પુરાવાથી સાબિત કરવાનો ભાર

અરજદાર પર છે. આગળ એવું પણ જણાવવામાં આવ્યું છે કે કારખાનાની જોખમી અને સંકટમય સ્થિતિને કારણે, કારખાનામાં થયેલો વિસ્ફોટ, જેના કારણે આગ લાગી, તે અરજદારની કોઈ બેદરકારી અથવા સ્વૈચ્છિક કૃત્યના અભાવે થયો હતો, તે સાબિત કરવાનો ભાર અરજદાર પર હતો. વધુમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે કારખાના નિરીક્ષકની મુલાકાતો દર્શાવતું મુલાકાત-પુસ્તક તથા કારખાના નિરીક્ષક મંડળની મુલાકાત સંબંધિત અન્ય દસ્તાવેજો રજૂ કરવા અરજદારને કહેવામાં આવ્યું હતું. જોકે, આગ દરમિયાન બધા દસ્તાવેજો બળી ગયા હતા તે કારણસર અરજદારે આવા દસ્તાવેજો રજૂ કર્યા નહોતા. કારખાના નિરીક્ષકોની મુલાકાત સંબંધિત આવા દસ્તાવેજો રજૂ કરવા અરજદારને વારંવાર કહેવામાં આવ્યું હતું, પરંતુ તેવા દસ્તાવેજો રજૂ કરવામાં તે નિષ્ફળ જતા, અરજદારનો દાવો નામંજૂર કરવામાં આવ્યો. વધુમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે અનુસરે અરજદારે કારખાના નિરીક્ષકના નિરીક્ષણ અહેવાલની નકલ મેળવી હતી, જેમાંથી જણાઈ આવતું હતું કે નિરીક્ષકે કારખાનાના પરિસરની સ્થિતિમાં સુધારો કરવા માટે કેટલીક સૂચનાઓ કરી હતી.

૧૯. તેથી, અરજદારનો દાવો આ આધારે નામંજૂર કરવામાં આવ્યો હતો કે અરજદારે તેને વારંવાર કરવામાં આવેલી વિનંતીઓ છતાં કારખાના નિરીક્ષકનો અહેવાલ રજૂ કર્યો નહોતો.

૨૦. પડકારાયેલ નિર્ણયની કસોટી કરવા માટે હકીકત અંગેના અન્ય કોઈ વિવાદિત પ્રશ્નો સંકળાયેલા નથી. અરજદારના અધિકારીઓ/નિર્દેશકોના હિતમાં ફોજદારી કાર્યવાહીનો અંત આવ્યો છે. તેમ છતાં, તે અરજદારના દાવાને સ્વીકારવા માટે પોતે એક આધાર બની શકશે નહીં, પરંતુ પરિશિષ્ટ:એ ખાતે તા.

૩૧.૧૨.૨૦૧૨ ના પડકારાયેલ આદેશ દ્વારા જે આધારે અરજદારનો દાવો નામંજૂર કરવામાં આવ્યો છે, તે અરજદારના દાવાને નામંજૂર કરવા માટે સંબંધિત આધાર ગણાવી શકાય તેમ નથી. જો અરજદારનો દાવો સ્વીકારવામાં ન આવે તે માટે અન્ય આધાર હાજર હોય, તો કારણદર્શક આદેશ કરીને આવા આધાર દર્શાવવું પ્રતિવાદી માટે હંમેશા ખુલ્લું છે. જોકે, હાલ અરજદારનો દાવો માત્ર આ આધારે નામંજૂર કરવામાં આવ્યો છે કે અરજદાર ફેક્ટરીઓના નિરીક્ષણ વિભાગનો અહેવાલ રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હતો.

૨૧. અદાલત એવું નિષ્કર્ષે છે કે અરજદારના દાવાને નકારવા માટે એવો આધાર પ્રતિવાદીને ઉપલબ્ધ નથી. બાબતના આવા દૃષ્ટિકોણમાં, ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ આ અદાલતના અધિકારક્ષેત્રનો આશરો લેવા અરજદાર ન્યાયસંગત છે અને વૈકલ્પિક ઉપાયનો લાભ લેવા માટે તેને અન્યત્ર દોરવાની આવશ્યકતા નથી.

૨૨. પ્રતિવાદી દ્વારા પરિશિષ્ટ:બી ખાતે જારી કરાયેલ પોલિસી હેઠળ અરજદારને આપવામાં આવેલ વીમા આવરણના સ્વરૂપને ધ્યાનમાં લેતાં, તેની ફેક્ટરીમાં લાગેલી આગના કારણે તેને થયેલ નુકસાન અંગેનો અરજદારનો દાવો, જ્યાં સુધી આવી આગ બાબતે અરજદારે છેતરપિંડી કરી હોય અથવા કોઈ સ્વૈચ્છિક કૃત્ય કર્યું હોય અને તે કારણે પોલિસી હેઠળ તેનો દાવો સ્વીકારવામાંથી તે અયોગ્ય ઠરે, તે અંગે પ્રતિવાદી પાસે માન્ય કારણો ન હોય ત્યાં સુધી નામંજૂર કરી શકાતો નહોતો. પરંતુ, અરજદારે ફેક્ટરી નિરીક્ષકાલયના અહેવાલની નકલ પૂરી પાડી નથી તે આધારે અરજદારનો દાવો નામંજૂર કરવાની પ્રતિવાદીઓની કાર્યવાહી, પ્રતિવાદીની તરફથી

કરાયેલ મનસ્વી અને અયોગ્ય કાર્યવાહી સિવાય બીજું કંઈ નથી અને તેથી તે ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૧૪ થી પ્રભાવિત થાય છે.

૨૩. કારણ કે આ અદાલત માને છે કે અરજદારનો દાવો, પડકારાયેલ નિર્ણયમાં દર્શાવાયેલ કારણોના આધારે, નામંજૂર કરવામાં આવી શક્યો હોત નહીં, તેથી પડકારાયેલ નિર્ણય રદ કરવામાં આવવો જરૂરી છે. તેમ છતાં, જો અન્ય કારણોસર અરજદારનો દાવો સ્વીકાર્ય ન હોય, તો યોગ્ય નિર્ણય લેવો પ્રતિવાદી માટે હંમેશા ખુલ્લું છે. આ અદાલતે સર્વેયરોના મૂલ્યાંકનના આધારે અરજદારના દાવાના ગુણદોષમાં પ્રવેશ કર્યો નથી.

૨૪. ઉપર દર્શાવેલ કારણોસર, અરજી મોટા ભાગે મંજૂર કરવામાં આવે છે. અરજીકર્તાને આગને કારણે થયેલા નુકસાન બાબતનો તેનો દાવો નકારી કાઢતો અનુસૂચિ:એ ખાતેનો તા. ૩૧.૧૨.૨૦૧૨ નો વિવાદિત નિર્ણય રદ કરવામાં આવે છે. તેમ છતાં, આગ વીમા પોલિસી હેઠળ અરજીકર્તાના દાવા અંગેનો મુદ્દો પુનર્વિચારવા માટે પ્રતિવાદીને મુક્ત રાખવામાં આવે છે. જોકે, મામલાનો એવો પુનર્વિચાર આ આદેશની પ્રાપ્તિની તારીખથી ૩ મહિનાથી વધુ સમય લેતો ન હોવો જોઈએ. ઉપરોક્ત હદ સુધી નિયમ પૂર્ણ કરવામાં આવે છે.

(ન્યાયમૂર્તી – સી.એલ. સોની.)

This judgment has been translated using AI Tool

– M/s. Hyperlink E-Solutions Pvt. Ltd.

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદીત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ

સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો / હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his / her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.